

Contractació pública socialment responsable



Aquest document és fruit del projecte de col·laboració entre el Consorci de Salut i Social de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona per l'adaptació de les noves clàusules de contractació social i ambiental en les entitats proveïdores de salut a la ciutat.

Ambdues entitats han impulsat el Grup de Treball de Contractació Responsable del Sector Salut, format per professionals de les següents entitats: Ajuntament de Barcelona, Consorci de Salut i Social de Catalunya, Consorci Sanitari de Barcelona, Agència de Salut Pública de Barcelona, PAMEM, Fundació de Gestió de l'Hospital de Sant Pau, Consorci Sanitari Integral, Consorci Parc de Salut Mar, Consorci Hospital Clínic, Parc Sanitari Pere Virgili, Laboratori de Referència de Catalunya i Imatge Mèdica Intercentres.

El document íntegre es pot trobar a **www.consorci.org**.



1. La nova llei de contractació pública.....4

2. Les clàusules socials.....5

Exemples de clàusules socials.....7

- *Contractació indefinida de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte.....7*
- *Retribució salarial de les persones treballadores que executen el contracte públic8*
- *Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social9*
- *Igualtat de gènere9*
- *Igualtat d'oportunitats i no discriminació del col·lectiu LGBTI10*
- *Contractació de persones amb discapacitat.....10*
- *Subcontractació d'empreses d'economia social.....11*
- *Pagament del preu a les empreses subcontractades.....12*

3. Les clàusules ambientals.....13

4. Conclusions del grup de treball.....15



1. La nova llei de contractació pública

La nova llei de contractació pública publicada en el BOE el passat 9 de novembre transposa, a l'ordenament jurídic espanyol, dues de les tres Directives de contractació de la Unió Europea: la Directiva 2014/23/UE relativa a l'adjudicació dels contractes de concessió i la Directiva 2014/24/UE sobre contractació pública. La nova llei de contractació pública va entrar en vigor el dia 9 de març de 2018.

Una de les novetats més importants a la nova llei és la inclusió, de manera transversal a totes les licitacions, d'aspectes i clàusules socials i ambientals amb l'objectiu de fomentar la compra pública amb responsabilitat social i ambiental.

La nova llei posa en relleu la dimensió instrumental de la contractació pública per a assolir un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, seguint la pauta marcada per l'Estratègia Europa 2020. A més, afavoreix el desenvolupament d'una economia basada en un creixement sostenible amb la promoció d'una economia que utilitzi amb més eficàcia els recursos, que sigui respectuosa amb el medi ambient i socialment responsable.

2. Les clàusules socials

Les clàusules socials inclouen accepcions i àmbits d'actuació molt diversos, des del compliment dels principis d'igualtat de tracte i no-discriminació fins a l'aplicació de la legislació en matèria social, la reinserció de persones desfavorides o excloses del mercat de treball, o les accions positives contra l'atur o l'exclusió social.

Podem agrupar els diferents tipus de clàusules socials segons:

	Objecte del contracte: identifiquen clarament la incorporació de clàusules socials i la seva significació a l'objecte del contracte, així com la seva descripció en el PCAP o plec de condicions.
	Personal contractat: clàusules que tenen a veure amb les condicions contractuals i d'estabilitat de la plantilla que executarà el contracte.
	Igualtat i no discriminació: clàusules que incentiven les mesures d'igualtat i no discriminació a aplicar per les empreses, i orientades a garantir la igualtat d'oportunitats sense discriminació per gènere, orientació sexual o discapacitat.
	Subcontractació: clàusules orientades a fomentar la contractació d'empreses d'economia social i a garantir el pagament de les empreses subcontractades i les obligacions amb els seus assalariats.

Les clàusules socials poden incloure's com a part en la definició del contracte, com a criteris de valoració en l'adjudicació o com a condició d'execució.

Definició del contracte	Definició	Valoració	Condicció d'execució
Objecte del contracte	X		
Pressupost màxim de licitació	X		
Valoració del preu a un màxim del 35%		X	
Personal contractat	Definició	Valoració	Condicció d'execució
Nº de contractes indefinits		X	
Salari de les persones contractades		X	
Contractació de persones aturades o en risc d'exclusió social			X
Igualtat i no discriminació	Definició	Valoració	Condicció d'execució
Igualtat de gènere			X
No discriminació de persones LGTBI			X
Accessibilitat i treballadors amb discapacitat			X
Subcontractació	Definició	Valoració	Condicció d'execució
Foment empreses economia social			X
Pagament d'empreses subcontractades			X

Exemples de clàusules socials

Contractació indefinida de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte



Considerant el nombre mínim de persones treballadores i les categories professionals corresponents que s'estableixen en la clàusula ... del plec de prescripcions tècniques, es valorarà, com a garantia d'una execució més eficient del contracte que es lícita, amb una ponderació màxima de ... punts, l'estabilitat laboral en el si de l'empresa de les persones treballadores especificades en el plec de prescripcions tècniques que executaran el contracte.

L'empresa ha de declarar, respecte de cada persona, el nombre de dies treballats amb l'empresa amb la mateixa modalitat de contracte de treball indefinit en els darrers trenta-sis mesos anteriors a la data de finalització del termini de presentació de proposicions.

L'empresa que, segons la informació que faciliti, sumi més dies amb contractació estable de les persones treballadores requerides com a mínim en el plec de prescripcions tècniques rebrà la màxima puntuació. El nombre mínim de dies a partir del qual s'atorgarà la puntuació és de ...

Retribució salarial de les persones treballadores que executen el contracte públic



Ponderació màxima de ... punts.

Prenent com a referència les retribucions salarials establertes en el conveni de ..., publicat a ..., es consideraran les retribucions salarials superiors que l'empresa licitadora proposa aplicar a les persones que executin el contracte públic.

Es consideraran els salaris referits a la o les categories professionals següents: ...

La màxima puntuació s'atorgarà a la retribució salarial total més alta en la categoria professional corresponent (si s'escau, es podrà distribuir la puntuació entre diferents categories professionals). Es considerarà la retribució salarial computant el salari base i els complements següents: ...

La resta d'ofertes amb propostes salarials superiors a les que estableix el conveni de referència rebran una puntuació inversament proporcional.

Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social

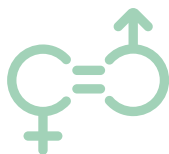


Considerant el cas que s'hagin de produir noves incorporacions o substitucions del personal actual dins de les categories professionals corresponents es valorarà, amb una ponderació màxima de ... punts, la contractació laboral de persones amb risc d'exclusió social o persones en situació d'atur de llarga durada.

L'empresa ha d'informar en cada nova contractació o substitució de la contractació de persones en risc d'exclusió social o d'atur de llarga durada.

També es podrà aportar un compromís de col·laboració amb els serveis d'integració de persones en risc d'exclusió social o amb serveis de col·locació de personal dels municipis de referència per tal de gestionar la cobertura de les ampliacions de plantilla o les substitucions de l'actual.

Igualtat de gènere



L'empresa contractista aportarà, en el termini màxim de deu dies posteriors a la data de formalització del contracte, el Pla d'igualtat de gènere o les mesures orientades a garantir la igualtat de gènere que aplicarà en l'execució del contracte per garantir la igualtat d'oportunitats i no-discriminació per qüestions de gènere, tant per a garantir una proporció paritària en les persones contractades com en els càrrecs de responsabilitat.

Si l'empresa justifica la impossibilitat d'entregar en el termini establert el protocol o pla d'actuació, la persona responsable del contracte podrà atorgar un termini complementari de deu dies o posar a disposició el seu pla d'igualtat perquè sigui assumit i aplicat pel contractista.

Igualtat d'oportunitats i no discriminació del col·lectiu LGBTI

LGBTI

L'empresa contractista aportarà, en el termini màxim de quinze dies posteriors a la data de formalització del contracte, el protocol o pla d'actuació que aplicarà en l'execució del contracte per a garantir la igualtat d'oportunitats i no-discriminació de les persones LGBTI, tant si és el cas entre el personal que executa el contracte com en les persones destinatàries de la prestació.

Les mesures poden consistir en formació en continguts relacionats amb les discriminacions que poden patir les persones LGBTI i en el coneixement de la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.

Si l'empresa justifica la impossibilitat d'entregar en el termini establert el protocol o pla d'actuació, la persona responsable del contracte podrà atorgar un termini complementari de deu dies.

Contractació de persones amb discapacitat



Considerant el nombre mínim de persones treballadores i les categories professionals corresponents que s'estableixen en la clàusula ... del plec de prescripcions tècniques, es demana com a garantia d'execució la contractació d'un mínim del 2% de personal amb discapacitat amb compliment amb el qual disposa el Reial Decret legislatiu 1/2013.

En el cas de no complir amb aquesta condició d'execució, s'aplicarà una penalització del 2% del contracte que s'incrementarà cada mes que continuï l'incompliment fins a arribar a una sanció màxima del 10% de l'import del contracte.

Subcontractació d'empreses d'economia social



A l'efecte de garantir una millor eficiència del contracte i incorporar els valors tècnics, socials i ètics de l'economia social, s'estableix com a condició d'execució contractual la subcontractació de la prestació consistent en ..., segons la descripció tècnica i justificació que es realitza en el PPT, amb empreses d'economia social, segons es defineixen en l'article 4 de la Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social.

Les empreses subcontractades han d'acreditar la solvència econòmica i tècnica, i la capacitat d'obrar requerides per executar les parts específiques de l'objecte contractual.

Aquesta subcontractació s'estima que representa un ...% del pressupost del contracte (no pot ser superior al 35%). L'empresa subcontractista ha de comunicar a l'òrgan de contractació, una vegada formalitzat el contracte, l'empresa o les empreses subcontractades. L'incompliment injustificat d'aquesta condició d'execució que es qualifica d'obligació essencial contractual comportarà l'extinció del contracte.

L'empresa contractista pot requerir assessorament i l'ajut a l'empresa municipal Barcelona Activa per seleccionar l'empresa d'economia social que col·labori en l'execució del contracte.

Pagament del preu a les empreses subcontractades



Quan una empresa subcontractista al·legui morositat de l'empresa contractista en el pagament del preu que li correspongui per la prestació realitzada segons les obligacions de pagament del preu fixat a la Llei 3/2004, de 29 de desembre, que estableix mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, s'estableix com a obligació contractual entre les parts, que l'òrgan de contractació pagui directament a l'empresa subcontractista.

Davant el requeriment d'una empresa subcontractista, l'òrgan de contractació ha de donar audiència a l'empresa contractista perquè en el termini màxim de deu dies al·legui el que cregui convenient. Si no al·lega cap causa justificativa, l'òrgan de contractació farà el pagament directament a l'empresa subcontractista amb detracció del preu al contractista principal.

3. Les clàusules ambientals

Les clàusules ambientals s'han d'adaptar a les condicions concretes de cada contracte, podent-se agrupar de la manera següent:

- **Consums i emissions:** Clàusules enfocades a la reducció de consums tan directes com els que s'originen en la prestació de serveis.
- **Productes i materials:** Clàusules que fan referència als materials que componen un producte o al producte en si. S'orienten a la valoració positiva d'aquells productes sostenibles i ecològics.
- **Economia circular:** Clàusules orientades a afavorir cicles complets en la utilització dels productes, que garanteixen el reciclatge i el reaprofitament.

Les clàusules ambientals poden ser incloses tant en l'objecte de contracte, com en la prescripció tècnica i condició d'execució o com a criteri de valoració, depenent del tipus de contracte, els serveis que es presten i la maduresa del mercat.

L'Ajuntament de Barcelona ha aprovat, fins a la data, 13 instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris ambientals a diferents tipus de contractes de subministrament, obres i serveis.

Les clàusules ambientals s'han de personalitzar per a cada servei i per tant per a cada plec específic. És per això que ens concentrem en els principals contractes de serveis del sector:

- Alimentació
- Neteja
- Manteniment
- Bugaderia i uniformitat

	Serveis d'alimentació	Serveis de neteja i recollida de residus	Serveis de manteniment	Serveis de bugaderia i uniformitat
Producte	Aliments d'agricultura ecològica	Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus	Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus	Limitació de substàncies tòxiques dels principals teixits i certificació de productes finals
	Producte fresc i de temporada	Paper higiènic i eixugamans 100% reciclat		Articles de fibres sintètiques reciclades
	Aliments de comerç just			Articles de fibres naturals d'agricultura ecològica o comerç just
	Materials i productes ecològics en parament de taules cuina i neteja			Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus
Consums i emissions	Eficiència energètica en la maquinària utilitzada	Ajust d'horaris de serveis per millora de l'eficiència energètica	Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei	Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei
		Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei	Eficiència energètica en la maquinària utilitzada	Eficiència energètica en la maquinària utilitzada
		Eficiència energètica en la maquinària utilitzada		
Economia circular	Prevençió i gestió de residus	Prevençió i gestió de residus	Prevençió i gestió de residus	Prevençió i gestió de residus
	Reaprofitament i reciclatge			Gestió ambiental de les peces en desús i reducció de l'embalatge
	Formació ambiental del personal	Formació ambiental del personal	Formació ambiental del personal	Formació ambiental del personal

4. Conclusions del grup de treball

El Grup de Treball de Contractació Responsable del Sector Salut considera que per a començar a introduir les clàusules socials i mediambientals, la contractació dels serveis complementaris a l'assistència (neteja, alimentació, bugaderia, etc.) és la més adients i de més fàcil aplicació. Cal tenir en compte que l'obligació de l'acompliment de la llei vincularà la seva aplicació al calendari de finalització de cada contracte.

La contractació per a la compra de productes presenta més dificultat, però és en aquests on es poden introduir elements d'innovació, revertint la compra de productes en compra de serveis associada a resultats concrets. En aquest mateix apartat, el grup consultat creu que és en la compra de material d'oficina on poden introduir-se clàusules socials i mediambientals, de manera fàcil i immediata.

Les variables que s'han considerat per a l'avaluació de la introducció d'aquestes clàusules són: factibilitat, immediatesa, control i preu. D'aquestes variables, la que més preocupa és el possible impacte que poden tenir en el preu final de licitació. En aquest sentit, el grup recorda que cal valorar els beneficis de la contractació socialment responsable a nivell global, que va més enllà del producte en si, tot i que siguin beneficis difícilment quantificables.

El grup valora molt positivament el fet que la nova llei incorpori la possibilitat de realitzar consultes prèvies al procés de licitació, acompanyat del fet de poder intercanviar informació, coneixement i experiències entre els diferents actors de l'administració. Aquests elements ajuden a detectar els impactes reals en els preus, en relació a l'aplicació d'aquestes clàusules, i avaluar quins efectes poden tenir en la despesa final de les entitats proveïdores de salut.

D'altra banda, el grup va avaluar també de l'1 al 10 la possibilitat d'implantació d'aquestes clàusules - socials i ambientals -, i el resultat és que la seva possibilitat d'implantació està per sobre del 6 en ambdós casos i se situa per damunt del 7 si exclouem l'impacte de la variable preu, clarament per sota de la resta de variables analitzades.

El sector, en definitiva, té els elements necessaris per afrontar i liderar el canvi que suposa l'aplicació de la nova llei de contractació pública, com un valor de llarg recorregut a aportar a la ciutadania.

